

GROENAFVAL ALS GROENE GRONDSTOF

Duurzaam en innovatiegericht aanbesteden
van de verwerking van groenafval



IN 'T KORT...

Groenafval is meer dan een reststroom: het is een bron van hernieuwbare grondstoffen en energie. Deelstromen zoals gras, snoeihout en blad hebben elk hun eigen waarde en toepassingsmogelijkheden.

Hoewel in regelgeving vaak wordt gesproken over 'groenafval', benadrukt deze factsheet het perspectief van groene reststromen als waardevolle grondstof in de circulaire economie.

Bij het benutten van het potentieel van deze reststromen spelen beheerders van de openbare ruimte een sleutelrol. Via hun aanbestedingen kunnen zij sturen op hoogwaardige toepassing, circulariteit en innovatie. Een zorgvuldig ingericht aanbestedingsproces is daarbij essentieel.



UITGAVE
OKT 2026

BVOR

Bij het beheer van de openbare ruimte komt groenafval vrij – steeds meer gezien als een verzameling waardevolle groene reststromen – zoals gras, snoeihout en blad. Traditioneel wordt dit materiaal vooral gecomposteerd. Volgens het Circulair Materialenplan van de Rijksoverheid (CMP) is composteren bovendien de minimumstandaard voor de verwerking van groenafval.

Composteren is een belangrijk en hoogwaardig proces, waarbij verschillende groene reststromen elkaar aanvullen. Gras levert stikstof en vocht, blad draagt bij aan een goede vocht- en nutriëntenbalans, terwijl houtige fracties zorgen voor structuur en voldoende lucht in het composteringsproces.

Tegelijkertijd ontstaan nieuwe verwerkingsmogelijkheden. Denk aan:

- vergisting voor de productie van biogas
- bioraffinage van gras tot vezels en eiwitten
- inzet van houtige biomassa in circulaire materialen

De waarde van groenafval is sterk afhankelijk van de gekozen toepassing en de kwaliteit van de ingezamelde stromen. Steeds vaker wordt daarom gestuurd op cascadering: zo hoogwaardig mogelijk gebruik van groene reststromen, zoals toepassing van compost in substraten als alternatief voor veen, voordat laagwaardiger toepassingen in beeld komen.

Met hun aanbestedingen hebben beheerders directe invloed op deze keuzes. Een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering van het aanbestedingsproces is cruciaal om beleidsdoelen te realiseren én (milieutechnische en juridische) risico's te beperken.

Deze factsheet biedt handvatten voor bestuurders en inkopers die via aanbesteding willen sturen op hoogwaardige verwerking van groenafval, in lijn met doelen rond circulariteit, klimaat en innovatie.

SPECIFICEER WELKE BELEIDSDOELEN BELANGRIJK ZIJN

Bij het aanbesteden van groenonderhoud en verwerking van reststromen houdt een aanbestedende dienst vanzelfsprekend rekening met eigen beleidsdoelen.

Bij het verwerken van groenafval zal het vaak gaan om duurzaamheidsdoelen gerelateerd aan:

- circulaire economie en grondstoffenbehoud
- CO₂-reductie en klimaatimpact
- duurzame toepassingen
- bodemkwaliteit en nutriëntenkringlopen
- lokale ketens en economie
- social return en maatschappelijke waarde

Voorwaarde is dat deze doelen expliciet worden gekoppeld aan beleidsdocumenten (bijvoorbeeld duurzaamheidsvisies of circulaire strategieën). Vervolgens kunnen zij worden vertaald naar concrete eisen en gunningscriteria. Inschrijvingen worden beoordeeld op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV), waarbij prijs, kwaliteit en duurzaamheid integraal worden afgewogen.

INTEGRALE AANBESTEDING VERSUS AANBESTEDING IN PERCELEN

Groenafval bestaat uit verschillende deelstromen met uiteenlopende eigenschappen en marktwwaarden.

Een aanbestedende dienst kan kiezen voor:

- integrale aanbesteding van alle groenstromen
- aanbesteding in percelen, bijvoorbeeld per deelstroom

Bij een integrale aanbesteding ligt de optimalisatie bij de markt. Dit kan efficiënt zijn en innovatie stimuleren.

Bij aanbesteding in percelen houdt de aanbestedende dienst meer regie. Dit kan wenselijk zijn als:

- specifieke toepassingen worden nagestreefd (bijvoorbeeld cascadering van hout)
- kwaliteitseisen per stroom sterk verschillen

Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat sommige stromen (zoals gras of blad) kosten met zich meebrengen, terwijl andere (zoals hout) opbrengsten genereren. Stuur daarom altijd op het totale systeem van kosten en opbrengsten, niet op afzonderlijke stromen.

REKENING HOUDEN MET REGELGEVING

Bij het verwerken van groenafval is diverse regelgeving van toepassing. Belangrijke kaders zijn onder andere:

- Omgevingswet (o.a. Besluit activiteiten leefomgeving – Bal)
- afvalstoffenregelgeving (Wet milieubeheer)
- Circulair Materialenplan (CMP)
- Meststoffenwet (bij toepassing van producten op landbouwgrond)

Deze regelgeving is continu in ontwikkeling. Het is daarom essentieel dat aanbestedende diensten beschikken over een actueel en volledig beeld.

Naleving van wet- en regelgeving is een randvoorwaarde voor duurzaam aanbesteden. Ook bij uitbesteding blijft de opdrachtgever medeverantwoordelijk vanuit de zorgplicht.

EEN OF TWEE CONTRACTEN VOOR ONDERHOUD EN VERWERKEN

Er zijn twee hoofdmodellen, namelijk geïntegreerd en gescheiden:

Geïntegreerd contract

Onderhoud en verwerking in één opdracht:

- verantwoordelijkheid ligt bij de aannemer
- ruimte voor optimalisatie in de keten
- minder regie voor de opdrachtgever

Voor de aanbestedende dienst geldt wel een zorgplicht: het zekerstellen dat het groenafval inderdaad volgens het contract wordt verwerkt.

Gescheiden contracten

Onderhoud en verwerking apart aanbesteed:

- opdrachtgever blijft eigenaar van de stroom
- meer sturingsmogelijkheden (bijvoorbeeld op toepassing of regio)
- vereist goede afstemming tussen contracten

Dit model kan interessant zijn bij:

- gewenste investeringen in verwerkingscapaciteit
- ontwikkeling van regionale ketens
- specifieke beleidsdoelen per stroom

In alle gevallen geldt: stel duidelijke eisen aan kwaliteit, logistiek en levering.

CONTRACTDUUR EN INNOVATIE

Contractduur is een cruciale factor voor innovatie.

Korte contracten:

- bieden flexibiliteit
- beperken investeringsbereidheid

Langere contracten:

- creëren zekerheid voor investeringen
- stimuleren innovatie en ketenvorming
- maken schaalvoordelen mogelijk

Aanvullend kunnen aanbestedende diensten innovatie stimuleren via:

- innovatiepartnerschappen
- subsidies of pilots
- samenwerking met andere opdrachtgevers (bundeling van volumes)

Houd hierbij rekening met Europese regels rond staatssteun en mededinging.

FUNCTIONEEL SPECIFICEREN

Bij innovatieve verwerking is functioneel specificeren aan te bevelen. Daarbij staat niet de werkwijze, maar het resultaat centraal.

Voorbeelden van functionele eisen:

- minimaal een bepaalde CO₂-reductie
- percentage hoogwaardige toepassing (cascadering)
- mate van circulariteit
- regionale verwerking of transportafstand

Leveranciers beschrijven zelf hoe zij deze doelen realiseren.

Een objectief beoordelingskader is essentieel. Veelgebruikte instrumenten zijn:

- gebruik een kwalitatief classificatieschema (hoogwaardigheid van verwerking)
- CO₂-prestatie (bijv. CO₂-footprint of -reductie)
- waarderingsladder voor toepassingen (cascadering)
- Milieukostenindicator (MKI) of vergelijkbare milieuprestatie-indicatoren

PROCESMATIGE AANDACHTSPUNTEN

1. Zorg voor een betrokken interne organisatie en start tijdig

Aanbestedingen rond groenafval raken meerdere disciplines: beleid, duurzaamheid, inkoop, uitvoering en juridisch.

Vroegtijdige betrokkenheid van verschillende afdelingen vergroot draagvlak, voorkomt tegenstrijdige eisen en verbetert uitvoerbaarheid.

Een aanbestedingsproces kan alleen zorgvuldig verlopen wanneer er voldoende tijd en ruimte is om relevante interne en externe stakeholders te betrekken. Start het voorbereidingstraject bij voorkeur 6–12 maanden vooraf en reserveer voldoende capaciteit.

2. Voorkom tegenvallers: voer een gedegen marktconsultatie uit

Een marktconsultatie is een instrument om vóór publicatie van de aanbestedingsdocumenten aan marktpartijen reactie te vragen op de voorgenomen strategie, procedures, contractvoorwaarden en gunningscriteria.

Een marktconsultatie:

- toetst de haalbaarheid van de uitvraag
 - geeft inzicht in marktontwikkelingen en -prijzen
 - maakt innovaties en nieuwe verwerkingsroutes zichtbaar
- Zorg dat alle marktpartijen gelijke kansen houden en voorkom bevoordeling.

3. Verificatie van geleverde prestaties - contractmanagement

Hoogwaardige verwerking vraagt om actief contractmanagement.

Belangrijke aandachtspunten:

- maak prestaties meetbaar en controleerbaar
- leg afspraken vast over herkomst en toepassing van stromen
- monitor CO₂-prestaties en mate van hoogwaardige verwerking
- voer periodieke evaluaties en audits uit

Bied ruimte voor optimalisatie tijdens de looptijd, maar borg dat afspraken worden nagekomen.

Certificering en kwaliteitsstandaarden kunnen hierbij helpen, bijvoorbeeld door:

- transparantie in ketens
- borging van kwaliteit en milieuprestaties
- vereenvoudiging van toezicht

Zorg dat eisen proportioneel zijn en dat gelijkwaardige bewijzen worden toegestaan.

PRAKTISCHE INFORMATIE

- PIANOo – expertisecentrum aanbesteden (www.pianoo.nl)
- Circulair Materialenplan (CMP) – nationaal beleidskader voor grondstoffen en afval specifiek over groenafval: het afvalplan groenafval
- CO2-rekentool groenafval (www.bvor.nl)



CONTACT

BVOR
Bronland 12-B
6708 WH Wageningen
W: www.bvor.nl
E: info@bvor.nl
T: 0317 42 67 55
 [company/bvor](https://www.linkedin.com/company/bvor)

